

Живі ліки рятують життя

У травні 2005 р. на Всесвітній асамблеї ВООЗ було проголошено про підтримку добровільного донорства та запропоновано щорічно відзначати Всесвітній день донора крові 14 червня. Саме цього дня у 1867 р. австрійський лікар Карл Ландштейнер відкрив групи крові

БУТИ ВІДПОВІДАЛЬНИМ

Мільйони людей зобов'язані своїм життям тим, кого вони ніколи не бачили, — донорам. Важко назвати галузь медицини, де б не застосовували донорську кров, її компоненти та препарати, яким немає альтернативи. Тяжкі травми та хірургічні втручання, масивні кровотечі та захворювання крові, злякисні новоутворення, опіки та променева хвороба — ось далеко не повний перелік станів, при яких питання життя і смерті вирішується за допомогою донорської крові та виготовлених із неї препаратів. В основу розвитку донорства покладено принцип, згідно з яким кожен член суспільства не тільки має право на безоплатне одержання крові в разі захворювання, але й повинен взяти добровільну участь у донорстві за відсутності медичних протипоказань.

КОРИСТЬ ХВОРОМУ БЕЗ ШКОДИ ДОНОРУ

Донором може стати кожна здорова людина від 18 років, незалежно від статі та професії. Ретельний медичний відбір донорів забезпечує здійснення гуманного принципу медицини — максимальна користь хворому, жодної шкоди донору. Як свідчать результати наукових досліджень, кожна здорова людина може без будь-якої шкоди для свого організму 2–3 рази на рік здавати по 400–450 мл крові. Після цього фізіологічні показники та склад крові практично не змінюються. Такими самими залишаються рівень гемоглобіну, кількість еритроцитів й об'єм циркулюючої крові. Не завжди і не всім хворим необхідна цільна кров, інколи достатньо тільки плазми — рідкої частини крові. Тепер переливати

цільну кров в Україні заборонено. Метод, за допомогою якого у донора беруть лише плазму, називається плазмаферезом. Протягом року від кожного донора дозволяється одержувати до 12 літрів плазми. Слід зазначити, що плазмаферез застосовують у закладах служби крові вже протягом багатьох років. Досвід свідчить, що правильне проведення цієї процедури не впливає на стан здоров'я донора. Держава гарантує захист прав та охорону здоров'я донорів, а також надає їм пільги.

Ярослав Дяків, головний лікар Львівського обласного центру служби крові:

— Служба крові здійснює забір, переробку крові та виготовлення препаратів із неї. Сучасне обладнання дає змогу виділяти клітини крові, зокрема, тромбоцити, незамінні при масивних кровотечах і злоякісних захворюваннях крові.

Нині Львівський обласний центр служби крові має у своїй структурі декілька відділень: донорське, забору крові, виробництва та лабораторії — клінічну імунологічну, діагностики ВІЛ-інфекції та інших інфекцій, що передаються гемотрансфузійним шляхом (гепатити В, С і сифіліс). Обстеження проводиться методом імуноферментного аналізу. Потребу Львівщини у компонентах і препаратах крові ми забезпечуємо у повному обсязі.

На так званій малій фабриці виробляємо антирезусний гамаглобулін і альбумін — лише два препарати, хоча раніше виготовляли сім, зокрема, ще й антистафілококовий і антигрипозний гамаглобуліни, нормальний людський імуноглобулін, полібіолін і кріопреципітат. Зменшення номенклатури пояснюється впровадженням державної реєстрації препаратів крові. Незрозуміло, чому наші препарати прирівняли до звичайних лікарських засобів, які

вітчизняні й закордонні фармацевтичні виробники випускають у мільйонних кількостях. А це означає, що за реєстрацію одного препарату терміном на 5 років нам належить сплатити 70 тисяч грн, тобто стільки ж, скільки ми заробляємо на його відпуску. Якщо для потужного виробника ліків ці кошти цілком підйомні, то обласну службу крові, яка випускає препарати малими серіями, реєстрація змусить працювати збитково. Попри це існує нагальна потреба в реєстрації полібіоліну й антистафілококового гамаглобуліну, які користуються стабільним попитом. Наразі маємо реєстрацію антирезусного гамаглобуліну та альбуміну до 2013 р., а що буде далі — невідомо.

Складається враження, що наші препарати — якісні, безпечні та ефективні, — які замінити практично неможливо ніякими іншими засобами промислового виробництва, державі не потрібні. Інакше для чого заганяти установи служби крові у глухий кут?

Час від часу точаться розмови про зведення в Україні підприємства з виробництва препаратів крові. Сировиною для них не може бути хімічна субстанція, а лише кров. Щоб виробництво було рентабельним, воно потребуватиме 300 тонн плазми крові на рік. Таку кількість плазми Україна забезпечити не в змозі. Тому виникає запитання: для чого тоді потрібен фракційний завод.

Думка експерта

Ігор Горбаль, завідувач донорського відділу Львівського обласного центру служби крові:

— Виготовлення компонентів і препаратів крові має деякі особливості. Служба крові ніколи не вирізнялася великими промисловими масштабами виробництва. Наші препарати є живими субстанціями з обмеженим терміном придатності, тож їх належить заготовляти не менше і не більше необхідної кількості. З одного боку, пацієнти не мусять відчувати брак засобів крові, а з іншого — знищувати надлишок цінної біологічної речовини та викидати державні гроші на вітер — великий злочин. До прикладу, можна створити певний запас плазми крові, заморозивши її, проте еритромаза зберігається лише 35 діб. Ми — одні з перших в Україні, хто відмовився від валової заготівлі крові й повністю погодився

з тим, що служба крові є тією державною структурою, яка потребує ручного управління. Важлива не кількість взятої крові, а якість її компонентів і препаратів із неї.

Як правило, препарати крові в аптеках не продаються. Свіжозаморожена плазма крові й еритроцити зберігаються на станціях переливання крові.

Окрім реєстрації, ще однією складною проблемою є ймовірне зараження пацієнтів під час переливання крові. Однак провини саме служби крові в цьому немає. Річ у тому, що світові та євро-

пейські методи діагностики крові набагато досконаліші — йдеться про метод полімеразної ланцюгової реакції, імунохеомолімінесценції. Ми ж користуємося тими тестовими методами та системами (зокрема, імуноферментним методом), які затверджено в Україні. Справді, трапляються ситуації, коли тести негативні, а зараження все-таки відбувається. Очевидно, на нові методи діагностики крові слід переходити й Україні.

Львівський обласний центр служби крові фінансується з державного та обласного бюджетів. За результатами державних закупівель отримуємо обладнання та витратні матеріали для діагностики крові на ВІЛ-інфекцію, вірусні гепатити, сифіліс і частково контейнери для взяття крові (гемакони). На цей рік ми стовідсотково забезпечені тест-системами і на 30% — гемаконами.

Донорам, які безоплатно здали кров у кількості 40 разових максимально допустимих доз або плазму крові в кількості 60 разових максимально допустимих доз, присвоюється звання «Почесний донор України» із врученням нагрудного знака та відповідного посвідчення. На Львівщині таких — 864 особи. Їм надається надбавка до пенсії (102 грн), право на купівлю ліків із 50% знижкою, безкоштовне зубопротезування й санаторно-курортне лікування.

Донорам, які безоплатно здали кров та її компоненти в кількості 100 і більше разових максимально допустимих доз, присвоюється звання «Заслужений донор України». Таких серед мешканців Львівщини двоє. Вони здавали кров 140 і 160 разів відповідно.

Із 1 січня 2006 р. вступив у дію Закон України «Про внесення змін до статті 13 Закону України «Про донорство крові та її компонентів», яким передбачено збільшення надбавки до пенсії особам, нагородженим знаком «Почесний донор України», у розмірі 10% від затвердженого прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць.

За словами Ігоря Горбала, найбільша частка донорів — родичі хворих, які потребують оперативних втручань. Значно менше так званих активних донорів (1,2%), які здають кров за гроші. За 100 мл крові держава виплачує донору аж 16 грн. З обласного бюджету їм ще додається 15 грн на харчування, а роботодавець зобов'язаний надати два дні відпочинку.

Лариса Дедишина